

УПАС Рх № 172/25.04.2016г.

РЕЦЕНЗИЯ

от доцент Стефка Василева Ненова, доктор
(Военна академия „Г. С. Раковски“, София)

на дисертационен труд за присъждане на образователна
и научна степен „доктор“
по научна специалност "Теория и методика на физическото възпитание и
спортната тренировка (вкл.МЛФ), професионално направление 7.6. "Спорт" от
област на висше образование 7. "Здравеопазване и спорт"

Тема: „УПРАВЛЕНИЕ НА ИНТЕРАКТИВНА ПЛАТФОРМА
ЗА ОБУЧЕНИЕ НА
СПЕЦИАЛИЗИРАНИ СПОРТНИ КАДРИ“

Докторант: *Милена Станимирова Кулева*

Научен ръководител: *доцент Бистра Димитрова, доктор*

1. Общо представяне по процедурата

Докторантката е представила пълен комплект документи на хартиен носител, съгласно изискванията на действащото законодателство (Закон за висше образование и Закон за Развитие на Академичния състав на Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Наредбата за придобиване на образователно-научна степен „доктор“ в НСА).

Комплектът документи включва: Заявление до Ректора на НСА за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд; Заповеди за зачисляване и отчисляване за ОНС "Доктор"- копия; Заповед за разширен научен колегиум на първичното звено; Протокол от заседание на първичното звено за проведено вътрешно обсъждане, Докладна записка за стартиране на процедура за публична защита и за състав на научно жури; Рецензии от вътрешно обсъждане - два броя; Списък на научните публикации по темата на дисертацията и копия на посочените публикации; Автобиография - европейски стандарт, Дисертационен труд; Автореферат;

Документите доказват, че докторантката е спазвала коректно нормативните изисквания по процедурата за публична защита.

2. Акценти от творческата биография на докторантката

От Автобиографията се вижда, че асистент Милена Кулева е свързана със спортната проблематика повече от 15 години. Постъпила през 2001 г. като студентка, през 2005 получава бакалавърска, а през 2007 магистърска степен в НСА „Васил Левски“. Междувременно през 2006 започва работа като хоноруван преподавател по „Спортна статистика“, а от 2008 г. до сега е асистент по „Комуникация и европейска интеграция“.

Тези факти безспорно са ѝ позволили да изгради един професионален поглед върху образователната система в НСА, да усети проблемите и образователните ниши, в които може, и трябва да се насочи бъдещото развитие на образователния процес.

Преподавателската ѝ дейност по спортна статистика е съдействала както за развитие на педагогически умения, така и за умело боравене със сложния апарат на математическата статистическа. А това се оказва един от опорните стълбове при решаване на поставените в дисертационния труд задачи.

Положителен акцент от биографията на докторантката е отличното владение на английски език (писмено и говоримо), което и осигурява по-голям периметър в сферата на научното познание и професионалните комуникации.

Друг важен биографичен акцент са визираните технически умения и компетенции за работа с разнообразен хардуер и софтуер – неотменна черта на един съвременен изследовател и творец в областта на науката.

В допълнение към посочените личностни качества на докторантката трябва да се отбележи и нейната способност да работи в екип (и като изпълнител, и като лидер), комуникативният и характер и организационни умения, придобити при управление на проекти, което е от особено значение за бъдещото развитие и израстване на един млад човек с образователно-научната степен „доктор“.

Като обобщение на творческата биография на асистент Милена Кулева може да се каже, че тя е един съвременен млад човек с изразен афинитет към професионални и социални контакти, с доказани качества за научноизследователска дейност и творческо развитие, т.е. тя притежава необходимия за образователно-научна степен „доктор“ потенциал.

3. Обща характеристика на дисертационния труд, автореферат и публикации

Дисертацията е структурирана в съответствие с изискванията за подобен труд и съдържа: въведение, три глави, изводи и препоръки, литература, приложения.

Общият обем на дисертацията е 146 страници и включва 2 приложения, 10 таблици и 22 фигури. Използвани са 115 информационни източници (28 на кирилица, 87 на латиница, като 26 са Web-сайтове). Положителен факт е големият брой информационните източници след 2000 г. (91 на брой), което показва адекватност на материалите със съвременното звучене на разглежданите въпроси. Посочените източници са цитирани коректно в дисертацията.

Дисертацията е написана на добър професионален език, стилът на изразяване е ясен и разбираем. Направените анализи, формулираните изводи и препоръки са свидетелство за добро познаване на материята и критично отношение на асистент Кулева към изследваните проблеми.

При анализа на съдържанието на дисертационния труд проличава личното участие на докторантката. Става ясно, че в организацията и реализацията на целия изследователски процес, интегрирането на данните, тяхната математическа обработка и анализи, водеща е била самостоятелната дейност и нейното творческо участие.

Дисертационният труд е прегледно оформен и съдържанието е подходящо илюстрирано с фигури и таблици. Всички фигури и таблици са коректно номерирани и са в съответствие с текстовете, които илюстрират.

Авторефератът представлява съкратен вариант на дисертационния труд. Представени са пълно целта, задачите, методите и направените в дисертацията изводи. Избрани са уместно основни моменти от текстовата част, графичния материал и получените резултати в дисертацията. Авторефератът е разработен според изискванията на съответните правилници и отразява адекватно съдържанието на рецензирания труд.

Докторантката е представила три публикации. Тя е самостоятелен автор в една от тях, а в останалите две е първи автор. Две от публикациите са на английски език. По своето съдържание те отразяват идеята, използвани методи, реализирани изследвания, части от получените резултати и изводи от дисертационния труд. Това

позволява от една страна да се изгради обективна представа за процеса на създаване на дисертацията а от друга е спазено изискването за публично представяне на части от нея преди официалната защита. По брой и място на публикуване представените публикации удовлетворяват изцяло необходимите изисквания.

Позовавайки се на гореизложеното, оценявам високо структурата, обема, количествените характеристики и оформлението на представения дисертационен труд, автореферат и публикациите по темата.

4. Актуалност на темата на дисертацията и познаване на проблема

Закономерна черта на образователния процес е да бъде адекватен на времето, в което се осъществява, да използва възможностите на съществуващите технологии за неговата реализация и да отговаря на потребностите на обществото. Ако в индустриалния век хората влязоха масово в „училището“, то информационният век създаде условия „училището“ да отиде при хората чрез използването на дистанционна форма на обучение. В световен план различни варианти на дистанционно обучение все повече се внедряват за предаване и получаване на знания, дори на умения. Един от най-прогресивните съвременни начини за реализиране на дистанционно обучение е чрез Интернет, посредством специализирани софтуерни платформи, осигуряващи цялостно обслужване на учебния процес. Този вариант все повече се внедрява и в България и се използва за различни образователни цели. Паралелно с въпроса за приложимостта на интернет-базирано дистанционно обучение в специфични професионални направления (медицина, спорт, военно дело и др.), на дневен ред излиза проблемът за неговото качество и ефективност. Последните няколко години този проблем е предмет на дискусии на ежегодните национални семинари по „e-Learning“ и въпреки това, все още има много висящи и нерешени проблеми. Поради тази причина считам, че темата е особено актуална и отговаря на образователните потребности на НСА „Васил Левски“.

Проблемът е безспорно дисертабилен, но и доста сложен. Неговата сложност произтича от интердисциплинарния характер на темата, изискваща задълбочени познания в 2 големи сфери от човешкото познание – образование и информационни системи, при това отнесени към специфичното професионално направление „Спорт“.

Задълбочено проучване и запознаване с проблемните области е представено в Първа глава, наречена „Теоретико-логически анализ на проблема“.

В рамките на 44 страници докторантката, на базата на обстоен преглед на над 100 информационни източници, изследва и двата аспекта на темата – дистанционното обучение и софтуерните системи (платформи) за неговото реализиране

Първо се спира на дистанционното обучение, като изяснява понятийния апарат, същността, особеностите и историческото му развитие в световен и в национален мащаб. Отделено е внимание на съвременните форми за обучение, като особено ценно е ясното разграничаване и дефиниране на основни термини от съвременното технологично обучение (e-Learning, Web-based Learning, Distance Learning и др.), тъй като от правилното възприемане на тези понятия зависи тяхното правилно използване в дисертацията по-късно. Анализират се основните модели за провеждане на дистанционно обучение, както и методите за осъществяване на комуникация между субектите.

По отношение на средствата за реализиране на дистанционното обучение, асистент Кулева представя и разглежда едни най-популярните у нас съвременни световни платформи за дистанционно обучение (Moodle, Blackboard, Microsoft Class Server, SAKAI). Анализират се функционалните възможности на системите и е построена съпоставителна таблица, която позволява лесно да се оценят едни или

други техни качества. Този анализ е фундаментална основа за по-нататъшната работа по темата, и по-конкретно, за определяне на характеристиките на разработения в дисертацията теоретичен модел на платформа за дистанционно обучение за нуждите на НСА "В.Левски".

С темата е свързан още един проблемен въпрос „Как да се определи ефективността на обучение, реализирано чрез софтуерна платформа?“. В тази връзка докторантката разглежда понятията ефективност и ефикасност, и прави анализ на няколко известни модела за оценка на ефективността на системи за обучение (Kirkpatrick, 1954; Scriven, 1991; Holton, 1996; Rosenberg, 2001; Khan, 2005; Schreurs, 2008; Yonjoo Cho, 2009). Отнасяйки моделите към конкретната проблемна област, тя стига до извода, че нито един от тях не е подходящ за оценка на ефективността на обучението в дистанционна форма в НСА и, че е необходимо разработване на комплекс от обективни критерии за оценка на ефективността от дистанционното обучение.

Като обобщение на своя теоретико-логичен анализ на проблемните въпроси от темата, асистент Кулева формулира 5 обобщаващи изводи и **работната хипотеза** на изследователския труд, според която „...въвеждането на интернет-базирана система за дистанционно обучение и разработването на обективни критерии за оценка на ефективността на обучението чрез тази система ще доведе до повишаване интереса и желанието на обучаеми от различни категории за обучение и самообучение и до усъвършенстване на процеса на обучение в НСА...“

Смятам, че така формулираната хипотеза е логична и реално доказуема.

5. Оценка на поставената цел, задачи и използвани методи за изследване

Вследствие на анализа от първа глава и в съответствие с формулираната хипотеза е дефинирана основната цел на дисертационния труд, а именно:

„Да се повиши ефективността на обучението на специализирани спортни кадри в НСА чрез разработване и внедряване на интернет базирана платформа за обучение и критерии за оценка на нейната ефективност“.

Формулирани са 7 конкретни задачи.

1. Да се разкрие генезиса и актуалното състояние на различните форми за дистанционно обучение.

2. Да се проучи чуждия опит в разработването на програми за дистанционно обучение на специалисти в областта на спорта.

3. Да се анализират потребностите от внедряването на електронна платформа за обучение в НСА „Васил Левски“ и разработи теоретичен модел.

4. Да се разработи комплекс от критерии за оценка на ефективността на обучението чрез уеб-базирана платформа за дистанционно обучение.

5. Да се разкрият функционалните възможности на създадената на базата на теоретичен модел уеб-базирана платформа.

6. Да се изследват нагласите на студентите от НСА за обучение в дистанционна електронна форма.

7. Да се изведе рангова скала на предложените критерии за оценка на ефективността на обучението чрез внедрената уеб-базирана платформа.

Смятам, че поставените задачи са непосредствено свързани с целта и осигуряват нейното постигане.

Коректно са дефинирани обекта и предмета на изследването.

За изпълнение на задачите е разработена методическа организация, включваща 6 етапа, избран е контингент за изследването и е предложен богат набор от изследователски и научни методи: проучване, систематизиране, моделиране, експеримент, функционален анализ, анкетно проучване.

За обработка на резултатите са избрани методи от математическата статистика – алтернативен анализ, вариационен анализ, честотен анализ, корелационен анализ и сравнителен анализ.

Изборът на посочените методи, и прилагането им на по-късен етап в процеса на изследването, доказва експертното познаване от докторантката на специализиран и съответстващ на експерименталната дейност методически апарат, който се явява обективна база за получаване на достоверни изследователски резултати, анализи и изводи.

Научният експеримент е осъществен в рамките на проект BG051PO001-4.3.04 . Всички етапи са описани подробно, което доказва изключително активното участие на докторантката във всички дейности по апробирането на уеб-базираната система за дистанционно обучение в НСА.

Позовавайки се на изложеното, оценявам високо избора и приложението на изследователските методи.

6. Методологична оценка на дисертационния труд

За изпълнение на поставените задачи и доказване на формулираната хипотеза е осъществена многостранна изследователска дейност.

Решението на първата задача е реализирано чрез проучването и съответния анализ, представен в първа глава и то е отправна точка за останалите.

Решение на задачите от 2 до 7 е представено в трета глава „Анализ на резултатите“.

За решаване на втората задача „проучване на чуждия опит в разработването на програми за дистанционно обучение на специалисти в областта на спорта“ е осъществено проучване на 26 бакалавърски и 26 магистърски програми от САЩ, Великобритания, Австралия и Германия. В резултат са установени общите и различните моменти. Направен е съпоставителен анализ на изучаването на една дисциплина („Спортен мениджмънт“) в два варианта – дистанционно („онлайн“) във Университет във Флорида и в редовна (присъствена) форма в НСА. В резултат от анализа се установява, че е напълно възможно създаване на програма по спортен мениджмънт, която да се преподава онлайн в НСА.

За решението на третата задача е използван теоретичен анализ и моделиране. Въз основа на резултатите от проучване на възможностите на съществуващите в световен мащаб платформи (от първа глава), изискванията на национални нормативни документи и отчитайки спецификата на обучението в НСА „Васил Левски“, е аргументирана потребността от интернет-базирана платформа за дистанционно обучение и е разработен нейният теоретичен модел. В него са определени основните параметри, показатели и взаимовръзки, които трябва да притежава платформата за дистанционно обучение в НСА. Моделът е описан текстуално и онегледен графично (Фиг.4).

Четвъртата задача „разработване на комплекс от критерии за оценка на ефективността на обучението чрез уеб-базирана платформа за дистанционно обучение“ е една от най-сложните в рамките на дисертационния труд. За нейното решаване са необходими: познаване на основните характеристики на една интернет-базирана система; функционална оценка на действаща (в случая апробираната) система; анализ на нейната ефективност и полезност за потребителите (обучаеми и преподаватели), а също така експертна оценка на добре подбран набор от показатели, които са съществени за ефективността на обучението чрез интернет платформата.

Асистент Милена Кулева внимателно решава всяка от тези взаимосвързани задачи.

Основните характеристики на уеб-базирана система са представени чрез разработения теоретичен модел.

За оценка на функционалните възможности на системата е осъществен функционален анализ. Чрез него се постига критично изследване на системата и се прави предложение за оптимизиране на конкретните дейности и въвеждане на ефективни методи за управление на системата.

На базата на регламентиращи документи и събрани данни от наблюдението на системата по аналитичен път са установени информационните потоци и съпътстващите ги процеси и графично е представен информационният модел на системата. Детайлно са описани всички процеси, обекти и документи. Това е дейност, която оценявам много високо, тъй като въпреки, че не е специфична за професионалното направление, в което се реализира докторантката, тя се е справила отлично.

За оценка на платформата са изследвани отделните дейности, като за всяка са разгледани 3 показателя – приложимост, предимства, недостатъци и са направени съответни препоръки. Резултатите са организирани в таблична форма, което ги прави удобни за анализиране и използване.

С професионално подготвено анкетно проучване, включващо 18 въпроса, докторантката изследва студентската нагласа и готовност за използване на интернет-базирано дистанционно обучение. В проучването участват 86 обучаеми. Приложените методи за обработка на резултатите позволяват да се определят различни зависимости и нагласи за използване на онлайн обучението и да се установи, че предпочитаната форма за обучение е смесената, което недвусмислено показва, че студентите имат желание и готовност за внедряване и използване на интернет-базирано обучение по дисциплини, които са подходящи за такъв вид род дейност.

За определяне на обективни критерии за оценка на ефективността на обучение е избран методът на експертните оценки, осъществен чрез анкетно проучване. Подходът включва 3 момента. Първият е свързан с прецизен избор на възможни показатели, вторият предполага избор на експертите и доказване, че те са експерти, и третият се състои оценяване на предложените показатели и избор на най-значимите, които да бъдат използвани като обективни критерии.

За оценка са избрани и предложени 15 показателя, оформени в анкетна карта, включваща още 5 въпроса с персонална информация. В качеството на експерти са използвани преподавателите от НСА „В.Левски“ (45 лица), като чрез обработката на персоналната информация (преподавателски стаж, работа с електронни платформи и др.) са доказани техните експертни качества. Резултатите от оценка на експертите са обработени чрез подходящи математико-статистически методи и в качеството на обективни критерии са предложени осемте най-значими според експертното проучване показатели. Те са ранжирани и представени като теоретичен модел за оценка на ефективността на обучението чрез уеб-базирана платформа в НСА.

Позовавайки се на изложеното, смятам, че всички поставени задачи са изпълнени и целта на дисертационния труд е постигната. Налице е внедрена интернет-базирана платформа, чиято функционалност е изследвана и са дадени препоръки за развитие, установени са критерии за оценяване на ефективността на обучението посредством тази платформа.

Резултатите от проведените анкетни проучвания са първоначално доказателство на формулираната работна хипотеза. Убедена съм, че това доказателство ще се развива във времето и все по-осъзнато ще се подхожда към възможностите, които уеб-базираната система може да допринесе за усъвършенстването на учебния процес в НСА „В.Левски“.

7. Приноси на дисертационния труд

Уверено може да се каже, че дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и практико-приложни резултати, които представляват оригинален принос в

науката и имат значение за практиката. Като приноси в дисертацията могат да се посочат:

- класификацията на етапите в развитието на дистанционното обучение;
- оценката на състоянието на дистанционното обучение в България и в световен мащаб;
- разработването на теоретичен модел на платформа за дистанционно обучение, който може да бъде успешно прилаган в други образователни институции;
- резултатите от функционалния анализ на апробираната система за дистанционно обучение в НСА „В.Левски“, сполучливо представени в таблична форма, което улеснява практическото им приложение;
- предложеният теоретичен модел за оценка на ефективността на учебния процес, осъществяван чрез уеб-базираната платформа в НСА;
- формулираните конкретни препоръки за усъвършенстване и развитие на интернет-базираното обучение в НСА „В.Левски“.

Представените материали и изследователски резултати напълно съответстват на спецификата на дадената научна област и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

8. Критични бележки

Критични бележки имам към следните моменти в дисертацията:

Първо, към списъка на световните комерсиални платформи би било полезно да се посочи и IBM „Learning Space“ - една от големите комерсиални уеб-базирани платформи.

Второ, при проучване и изясняване на характеристиките на софтуерните платформи е пропусната една съществена за практиката характеристика (съвместимост на платформата с други такива, което е свързано с използване на стандартни модели за организация на учебните материали). Това е съществен фактор за ефикасността на системата, тъй като позволява използването на курсове и учебни материали, разработени от други институции или с други софтуерни системи.

Трето, въпреки, че след внимателен прочит косвено се улавя основанието за избора на показателите, включени в анкетните карти за определяне на критериите за ефективност на обучението с интернет-базираната платформа, в дисертацията не са описани конкретно мотивите и принципите за избор на тези показателите.

9. Заключение

Като цяло, независимо от критичните бележки, оценявам високо приносите на дисертационния труд. Специално подчертавам факта, че дисертацията представя не само едно задълбочено изследване на възможностите за внедряване на интернет-базирано обучение в учебния процес на спортни специалисти, но изследва и факторите за ефективността на този процес и предлага теоретичен модел за оценка на ефективността на интернет-базираното обучение в НСА. По този начин, чрез своя труд, асистент Милена Кулева допринася за обогатяване и развитие на образователните форми и методи в НСА „В.Левски“, а следователно и на самата теория и методика на физическото възпитание и спортна тренировка.

Позовавайки се на гореизложеното, **гласувам с „ДА“ и предлагам на уважаемите членове на специализираното научно жури да присъдят на Милена Станимирова Кулева образователно-научната степен „доктор“ по научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл.МЛФ) в професионално направление 7.6. Спорт.**

20.04.2016 г.
гр. София

Рецензент:
доцент

УРЖСВХ № 167/11.07.2016г.

ВОЕННА АКАДЕМИЯ „ГЕОРГИ СТОЙКОВ РАКОВСКИ”

СТ А Н О В И Щ Е

от доцент, д-р инж. ИВАН СТЕФАНОВ ХРИСТОЗОВ

на дисертационния труд на Милена Станимирова КУЛЕВА

на тема „УПРАВЛЕНИЕ НА ИНТЕРАКТИВНА ПЛАТФОРМА ЗА
ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИ СПОРТНИ
КАДРИ”,

представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор”

Професионално направление: 7.6. „Спорт”